

Les aules digitals

Ens trobem immersos de ple en la indeturable revolució multimèdia en tots els àmbits de la vida, amb múltiples manifestacions, amb una presència abassegadora i amb un colossal ventall de possibilitats d'interacció, intercomunicació i informació que fins fa només un quart de segle eren inimaginables. Com tots els grans avenços tecnològics en el moment de la seva aparició, també aquest ha produït reaccions diverses que van des de l'afecció incondicional i entusiasta fins a un rebuig radical, a vegades fruit d'un cert temor visceral o de la ignorància, i d'altres des d'una argumentació crítica que vol ser objectiva i documentada. L'ordinador cibernètic –per dir-ho ras i curt– ha desvetllat un cert temor entre els elements més crítics que temen que la realitat virtual, com una mena de forma d'irrealitat, acabi afeblint, per simulació, la incontestable presència de la realitat material i immediata, la seva descoberta, el seu coneixement. Aquests temors preocupen els més crítics fonamentalment quan es tracta d'incorporar l'ordinador a l'aula com a mètode de formació entre els escolars més joves, circumstància que ara mateix es presenta com a inqüestionable.

Ningú no va gosar contradir l'oportuna incorporació a l'escola, en el seu moment, de les noves tecnologies amb la finalitat de dotar l'alumnat dels coneixements suficients en aquesta disciplina, ja fos de manera transversal o amb la creació ad hoc de les aules d'informàtica amb el professorat específic, apte i entrenat per a aquesta comesa. Ara mateix, però, el pas que es planteja amb l'aplicació a l'educació de les noves tecnologies, allò que genèricament s'anomena la digitalització de l'aula, és significativament molt més ambiciós.

Amb el pla aula 2.0, en versió catalana 1x1, es pretén un ordinador portàtil per a cada alumne. Només qüestions de finançament podrien estroncar el projecte o ajornar-lo sine die. S'afirma que la seva oportunitat pedagògica és indiscutible i, de moment, és gairebé indiscutida. Sovint s'addueixen raons «categòriques», com la de formar futurs usuaris preparats per moure's amb llibertat pel món virtual, la conversió dels alumnes en éssers autònoms i capaços d'aprendre a aprendre, la superació de l'ensenyament decimonònic esclau dels llibres de text, la impagable motivació de l'alumne i l'esperonament de la seva atenció amb animacions, colors, i sons, la prevalença del dinàmic sobre l'estàtic, l'oportunitat d'aprendre directament per manipulació, el control del seu entorn virtual, l'assumpció de la nova funció de gestor del seu propi aprenentatge mentre el professor es reconverteix en guia, acompanyant, facilitador i col·laborador d'aquesta gestió, etc.

És clar, aquest anecdotari de bones intencions està deliberadament triat d'entre els centenars de vaguetats que s'han dit i escrit per mostrar, si més no, la dispersió a què pot dur-nos un excés d'entusiasme i l'absència de voluntat de pensar i formular seriosament el què, el com i el quan. Sortosament no han faltat les veus crítiques i autoritzades que amb tota ponderació han previngut que l'accés fàcil i indiscriminat a la informació, cosa que les noves tecnologies ofereixen indubtablement, no és per ell mateix cap garantia d'aprenentatge rigorós; que la irrupció «massiva» d'aquestes tecnologies a l'aula no pot anul·lar en cap cas el paper cabdal del professor en aspectes importants de la formació integral de l'alumne i que cap tecnologia no pot garantir que les eines tecnològiques, sigui quina sigui la seva naturalesa i el seu grau de sofisticació i perfeccionament, mai no deixaran de ser un complement en els complexos processos d'aprenentatge; que en moments de crisi relativa del sistema educatiu en què es veu com a indispensable redreçar-ne i repensar-ne molts aspectes no es pot pensar ingènuament que la digitalització de l'aula serà el «revulsiu» per salvar tots els déficits, tot confonent el fi últim amb els mitjans; que l'ordinador en el procés d'aprenentatge no deixa de ser l'anècdota –no pas banal ni accessòria si es vol– i on l'autèntica categoria la continuen ostentant els

valors, els continguts conceptuals, les habilitats de raonament, la capacitat crítica, la capacitat d'abstracció, el gust per la lectura, les competències en la producció oral i escrita, etc.

No fóra recomanable deixar-se seduir, ulls clucs, per la pura virtualitat –d'innegable poder de seducció i abducció. I sobretot, convé també conjurar tota temptació de neutralitzar la figura del mestre tot menystenint el seu protagonisme i la seva funció insubstituïble a l'aula com a transmissor de coneixements i formador de criteris, entre altres funcions no delegables. I hem de recordar que el simple accés a un gavadal d'informació, fàcil i immediata, no garanteix per ell sol rigor i eficàcia en l'aprenentatge si no es té capacitat de selecció, comprensió, elaboració, contrast, etc., operacions indispensables que, ara com ara, només el professor pot gestionar i garantir adequadament.

El Col·legi, des dels seus programes de formació del professorat, hi serà indiscutiblement present

Tard o d'hora l'ambiciós projecte de l'1x1 a què al·ludíem serà una realitat que, d'altra banda, no pot ser, a priori, de cap manera criticable ni qüestionada. Fan falta unes quantes reflexions serenes per tal que la precipitació no dugui a la sensació que es vol començar la casa per la teulada. Se'n podrien fer moltes. Només dues: la formació del professorat i els materials didàctics.

Per raons diverses, hi ha encara un nombre molt considerable de professors (les estadístiques –fiabls a mitges– parlen d'un 70%) que no usen l'ordinador, o ho fan molt ocasionalment, en la seva pràctica docent. Alguns d'ells –reticents recalcitrants– arriben a aduir «profundes» conviccions pedagògiques. D'altres simplement no gosen. Sigui com sigui, aquesta és la realitat, sense que es vegi, de moment, un gran esforç informatiu per convèncer els reticents de la bondat del producte. Per aquesta raó són necessaris plans integrals de formació que acompanyin les iniciatives que des d'instàncies diverses ja es duen a terme en aquest sentit. El Col·legi, des dels seus programes de formació del professorat, hi serà indiscutiblement present en la mesura de les seves possibilitats, però sense regatejar cap esforç. Sense la implicació del professorat i la seva competència demostrable i demostrada –i el seu convenciment–, les possibilitats d'èxit del projecte resten seriosament condicionades.

D'altra banda, es diu que hi ha la pretensió que el procés de digitalització arribi a substituir el llibre de text i el llibre convencional. Els més apocalíptics ja parlen de «bibliocidi». No n'hi deu haver per tant. De totes maneres, i en el supòsit d'una hipotètica abrogació del llibre de text habitual, amb quin material didacticodigital s'assegurarà una eficaç i suficient substitució? Tot està per veure. Així doncs, en aquest macroprojecte, l'oportunitat i conveniència del qual no és, a priori, discutible, caldria, si més no, no avançar a les palpentes ni a velocitats temeràries per tal de no frustrar-lo d'entrada per precipitació. L'ordinador és, al cap i a la fi, un prodigiós i seductor giny mecànic d'infinites possibilitats, un pura sang, ràpid i vigorós, que cal governar enèrgicament amb les regnes tibades si no el volem temeràriament desbridat.

L'ordinador a més, no és el paradigma de la saviesa. El coneixement pot entrar, i, de fet, entra per altres vies. No fóra bo, com diu el refrany, que amb la temerària gestió o l'aprofitament erràtic d'un actiu indubtablement vàlid i plausible, "perdem en una fira el que hem guanyat en un mercat". I que, obsedits per la cultura de la "digitació" (en el sentit recte del mot, perícia amb els dits) no arraconem altres aspectes fonamentals: la reflexió, la imaginació, l'expressió oral, la creativitat, l'abstracció, l'esperit crític, etc.

